

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA ELMİN İNKİŞAFI FONDU

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu
və Belarus Respublika Fundamental Tədqiqatlar Fondunun
qrantların verilməsi üzrə 2-ci Azərbaycan-Belarus birgə beynəlxalq
müsabiqəsinin(EİF-BGM-3-BRFTF-2*/2017) qalibi olmuş
layihənin yerinə yetirilməsi üzrə**

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Azərbaycan və Belarusda bərpa olunan mənbələrdən enerji istehsalının
həcminin artırılması və enerji səmərəliliyinin yüksəldilməsinin iqtisadi-hüquqi əsasları**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Sultanova Rəna Polad qızı**

Qrantın məbləği: **40 000 manat**

Layihənin nömrəsi: **EİF-BGM-3-BRFTF-2*/2017-15/13/5-M-11**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **29 mart 2018-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **24 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 may 2018-ci il – 01 may 2020-cu il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

Diqqət! Uyğun məlumat olmadıqı təqdirdə müvafiq bölmə boş buraxılır

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

**Bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə dair Azərbaycan Respublikasının
qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər**

Müasir dövrdə hər bir ölkənin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasının əsasını onun iqtisadiyyatının və əhalisinin davamlı olaraq yanacaq-enerji resursları ilə təchiz olunması təşkil edir ki, bu da əsas problemlərdən biri kimi gündəmdədir. Hazırda ölkələr öz yanacaq-enerji resursları bazasını genişləndirmək və onlardan səmərəli istifadə etmək məqsədilə milli enerji strategiyalarını tərtib edirlər. Belə ki, Azərbaycan Respublikası da zəngin enerji resurslarına malik olan bir ölkə kimi öz milli neft strategiyasına əsaslanaraq iqtisadiyyatın davamlı inkişafının təmin olunması istiqamətində irəliləyir. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, milli enerji strategiyası özü-özlüyündə dolğun informasiya, dəqiq və aydın bir sistemin qurulması və hüquqi təminatı özündə əks etdirməlidir.

Azərbaycanın əlverişli coğrafi mövqeyi və iqlim şəraitinin müxtəlifliyi burada ekoloji baxımdan alternativ (bərpa olunan) enerji mənbələrindən istifadəyə geniş imkanlar yaradır. Belə ki, ölkədə elektroenergetikanın gələcək inkişaf istiqamətlərində prioritet dəyişikliklər etməklə alternativ enerji mənbələrinin elektrik və istilik enerjisi istehsalına cəlb edilməsi məqsədəuyğun hesab olunur.

2004-cü il oktyabr ayının 21-də 462 nömrəli Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı” qəbul edilmiş və onun reallaşması istiqamətində müvafiq işlər görülmüşdür. Qeyd etmək lazımdır ki, proqramın əsas vəzifəsi elektrik enerjisinin istehsalında alternativ (bərpa olunan) enerji mənbələrinin müəyyənləşdirilməsi, bu mənbələrin istismara cəlb edilməsi, enerji resurslarından istifadənin səmərəliliyinin artırılması, yeni enerji istehsalı sahələrinin yaradılması yolu ilə əhalinin yeni iş yerləri ilə təminatının həyata keçirilməsi, bərpa olunan enerji mənbələri hesabına ölkənin enerji gücünün artırılması və bütövlükdə ölkənin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasına nail olunmaqdır.

Qəbul olunmuş proqramda alternativ (bərpa olunan) enerji kimi günəş, külək, biokütlə, geotermal (termal sular), kiçik su elektrik stansiyaları göstərilmişdir. Belə ki, 2013-cü ildə fevral ayının 1-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi (ABEMDA) yaradılmışdır. Burada onun fəaliyyəti üzrə əsas hüquqi bazasını aşağıdakılar təşkil edir:

- “Enerji resurslarından istifadə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (30 may 1996-cı il № 94IQ);
- “Yerin təki haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (13 fevral 1998-ci il 439-IQ);
- “Elektroenergetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (3 aprel 1998-ci il 459-IQ);
- “Energetika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (24 noyabr 1998-ci il 541IQ);
- “Elektrik və istilik stansiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu 928 dekabr 1999-cu il 784-IQ);
- “Azərbaycan Respublikası Sənaye və Energetika Nazirliyinin Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 16 iyul tarixli 123 nömrəli Fərmanı;
- “Azərbaycan Respublikası Sənaye və Energetika Nazirliyinin Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 10 noyabr tarixli 182 nömrəli Fərmanı;

- “Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Şirkətinin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2012-ci il 1 iyun tarixli 643 nömrəli Fərmanı;

- “Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 1 fevral tarixli 810 nömrəli Fərmanı;

- “Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələrindən istifadə üzrə Dövlət Strategiyası 2015-2020”.

Alternativ və Bərpa Olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji və ondan səmərəli istifadə olunması sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirir. Agentlik bu istiqamətdə dövlət tənzimləməsini, ABEM-dən istifadə üzrə fəaliyyəti əlaqələndirən və dövlət nəzarətini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı olub, bu istiqamətdə vahid dövlət siyasətinin formalaşmasında iştirak edir, bu siyasətin həyata keçirilməsini təmin edir, sahənin inkişafını və infrastrukturunun yaradılmasını, iqtisadiyyatda və sosial sahələrdə alternativ və bərpa olunan enerjetikanın tətbiqini, ABEM üzrə enerji istehsalı, enerji istehlakı və enerji effektivliyi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edir, sahə üzə dövlət uçotunu və dövlət kadastırını aparır və fəaliyyətini həyata keçirir.

ABOEMDA tərəfindən “Alternativ və Bərpa olunan Enerji mənbələrindən istifadə 2015-2020” üzrə Dövlət Strategiyası layihəsi hazırlanmış və aidiyyəti qurumlarla razılaşdırıldıqdan sonra Prezident Administrasiyasına təqdim edilmişdir. Bu Strategiyanın əsas məqsədi ABOEM-in geniş tətbiqi hesabına elektrik və istilik enerjisi istehsalı, enerjiden səmərəli istifadə, enerji təchizatının effektivliyinin artırılması və istehlakçıların dayanıqlı enerji təminatına nail olmaqdır.

ABOEM-dən istifadə sayəsində generasiya güclərinin paylanılmış strukturunun inkişafı, enerji mənbələrinin diversifikasiyası, istilik effekti yaradan qaz tullantılarının azaldılması, ABOEM-in iqtisadiyyatın bütün sahələrinə tətbiqi və enerji istehlakı balansında yeni yaradılacaq generasiya gücləri hesabına ABOM –in istehlak payının 2020-ci ili əhatə etməklə, 20 faizə çatdırılması ilə bağlı zəruri tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Bu mənada “Strategiya “ hədəfləri Avropa İttifaqının “Enerjinin səmərəliliyi” üzrə 2012\27\EU nömrəli direktivinə uyğunlaşdırılmışdır.

Dövlət Strategiyasının reallaşdırılması məqsədi və hədəfləri aşağıdakılardan ibarətdir:

ABOEM-in təyini, onun potensialının respublika üzrə hesablanması və enerji resursları üzrə dövlət kadastırının yaradılması;

Sahə üzrə normativ hüquqi bazanın yaradılması, o cümlədən fəaliyyəti tənzimləyən qanunvericilik aktlarının hazırlanması;

Sahə üzrə təminatlı tarif siyasətinin, stimullaşdırıcı tədbirlərin və dövlət innovasiya siyasətini formalaşdırılması;

ABOEM hesabına yeni generasiya güclərinin yaradılması və onlardan səmərəli istifadə edilməsinin təşkili;

Sahə üzrə mərkəzləşdirilmiş idarəetmə strukturlarının təşkili və digər icra hakimiyyəti və özünü idarəetmə orqanları ilə qarşılıqlı fəaliyyətin yaradılması;

Sahə üzrə ixtisaslaşdırılmış kadr potensialının yaradılması məqsədi ilə təhsil müəssisələrində və elmi tədqiqat mərkəzlərində tədris prosesinin təşkil olunması.

Bu tədbirlərin yerinə yetirilməsi respublikada ABOEM –dən istifadənin genişlənməsi və dünyanın inkişaf etmiş ölkələri arasında layiqli yer tutması ilə yanaşı, yeni iş yerlərinin yaradılması və əhalinin sosial həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması, təbii ehtiyatlardan daha səmərəli istifadə etmək üçün zəmin yaradacaqdır.

Bu qurum alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin (ABOEM) tətbiqi istiqamətində layihələr həyata keçirir və beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlıq qurub. Belə ki, Azərbaycan Respublikası “İqlim Dəyişmələri haqqında “ Çərçivə Konvensiyasını və Kioto protokolunu ratifikasiya etməsi, Təmiz İnkişaf Mexanizmi çərçivəsində Azərbaycan hökumətinin müvafiq sənədlərə qoşulması, ölkəmizin bir mənbədən enerji asılılığının azaldılması, enerji təhlükəsizliyi və enerji səmərəliliyi məsələlərinin həll edilməsi, həmçinin vahid enerji siyasətinin hazırlanması və ətraf mühitə vurulan ziyanın aşağı salınması məqsədi ilə”20-20-20”ditektivinə də tərəfdar çıxıb.

Həmin ditektivin tələblərinə əsasən, 2020-ci ilə qədər Avropa İttifaqı ölkələrində ABOEM-dən istifadə etməklə enerji istehlakının payının 20 faizə çatdırılması, enerji səmərəliliyinin 20 faiz artırılması və istixana qazlarının emissiyasının 1990-cı il səviyyəsindən 20 faiz azaldılması öhdəlikləri müəyyən olunub. Bundan əlavə, Azərbaycan Beynəlxalq Bərpa Olunan Enerji Agentliyinə üzv qəbul edilib.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş uzun müddətli dövr üçün düşünülmüş iqtisadi siyasət ölkədə makroiqtisadi sabitlik və dinamik iqtisadi inkişaf üçün əsaslı zəmin yaratmışdır.

Ölkədə həyata keçirilən iqtisadi siyasətin və islahatların davamlılığını təmin etmək üçün iqtisadiyyatın mövcud vəziyyətinin dərinlən təhlili və yeni iqtisadi inkişaf strategiyasının hazırlanması məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 16 mart tarixli 1897 nömrəli Sərəncamı ilə milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri təsdiq edilmiş və bundan irəli gələn məsələlərin həlli istiqamətində yerli və xarici mütəxəssislər cəlb olunmaqla, Azərbaycan Respublikasına uyğun strateji yol xəritələri işlənmişdir. “Azərbaycan Respublikasında kommunal xidmətlərin (elektrik və istilik enerjisi, su və

qaz) inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi ” (bundan sonra Strateji Yol Xəritəsi) 2020-ci ilədək strateji baxışı, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzun müddətli baxışı və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışı əhatə edir. Sənətdə sahə üzrə fəaliyyət səmərəliliyinə və yüksək xidmət səviyyəsinə nail olmaq üçün geniş miqyaslı tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə təkliflər verilmişdir. Həmçinin Strateji Yol Xəritəsi həyata keçiriləcək tədbirlər üzrə “dövlət-özəl tərəfdaşlığı” mexanizmlərinin hazırlanmasını da nəzərdə tutur.

Qanunverici əsasən, enerji resurslarından qənaətli və səmərəli istifadəyə nail olmaq üçün müvafiq maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilməlidir. Alternativ və bərpa olunan enerji və ondan səmərəli istifadə olunması sahəsində səmərəliliyinin artırılması və rəqabət mühitinin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə bu sahədə özəl sektorun geniş iştirakı təmin edilməli, iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun investisiyaya olan tələbatının ödənilməsi, yeni texnologiya və biliklərin tətbiqi, yerli istehsalat sahələrinin inkişafı, eləcə də xarici investorların strateji əməkdaşlığa təşviqi gücləndirilməlidir.

“Strategiya”üzrə nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasının başa çatdırılması və ya gələcəkdə genişləndirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Azərbaycanın bütün regionlarında ABOEM sahəsində uzunmüddətli və effektiv fəaliyyətin təmin edilməsi, layihələrin planlı şəkildə və regionların enerji tələbatına uyğun həyata keçirilməsi üçün Dövlət Agentliyi tərəfindən qəbul edilmiş strateji plana (2015-2020) əsasən “Azərbaycan Respublikasının ABOEM üzrə inkişaf xəritəsi 2020”, “Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonları üzrə 2020-ci ilədək ABOEM-in inkişaf xəritələri” və Azərbaycan Respublikasının ABOEM üzrə idarəetmə sxemi” hazırlanmışdır.

2020-ci ilədək Azərbaycanın hər bir şəhər və rayonunda hibrid tipli elektrik stansiyalarının yaradılması qarşıya məqsəd qoyulub. Hazırda hansı bölgədə neçə stansiyanın quraşdırılması ilə əlaqədar araşdırmalar aparılır. Belə stansiyaların yaşayış yerlərinə yaxın yaradılması, ilk növbədə, elektrik enerjisi itkisinin qarşısını alacaq (enerjinin istifadəçiyə çatdırılması xərcləri aradan götürülür) və enerjinin istehlakçıya daha ucuz qiymətə çatdırılmasına imkan verəcək.

Bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fizika İnstitutunda, Radiasiya Problemləri İnstitutunda, Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Energetika və Enerjilayihə İnstitutunda, həmçinin Bakıhidrolayihə İnstitutunda məqsədyönlü işlər aparılmışdır.

Son illər ABOEM-in inkişafına təkan vermiş mövcud qanun və normativ aktlarla yanaşı, Azərbaycan Respublikasında mühüm əhəmiyyətə malik olan bir sıra normativ-hüquqi aktlar qəbul edilmişdir. Qəbul olunmuş aktların hər birinin tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərman və sərəncamları, Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamları imzalanmış, aidiyyəti dövlət orqanlarının səlahiyyətləri və həmin normativ hüquqi aktların icra

mexanizmi müəyyənləşdirilmişdir. Hazırda digər normativ hüquqi aktların hazırlanması üzərində işlər davam etdirilir.

Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəni birbaşa tənzimləyən hər hansı bir qanun qəbul edilməyib.

“lisenziyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 3 nömrəli əlavəsi ilə müəyyən edilmiş “Sahibkarlıq fəaliyyətinə verilən icazələrin siyahısı”nın 53-cü bəndinə əsasən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilən güc həddindən yuxarı elektrik enerjisinin istehsalına icazə üçün xüsusi icazə alınması tələb olunur. Xüsusi icazənin verilməsi qaydası Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 20 may tarixli, 95 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri üzrə fəaliyyəti xüsusi icazə verilməsi Qaydaları” ilə tənzimlənir.

Güç həddi “Elektrik enerjisinin istehsalı və elektrik qurğularının istismara buraxılışı üçün güc hədlərinin müəyyən edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 24 noyabr 2016-cı il tarixli, 482 nömrəli qərarı ilə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri hesabına elektrik enerjisi istehsalına icazə üçün güc həddi 150 kilovatdan yuxarı müəyyən edilib. Alternativ və bərpa olunan enerji mənbələri hesabına işləyən stansiyaların fəaliyyəti yuxarıda qeyd edilən qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir.

Qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində dövlət siyasəti Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilir. Azərbaycan Respublikasında dövlət idarəçiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası prezidentinin 24 noyabr 2016-cı il tarixli 1125 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının energetika Nazirliyinin tabeliyində “Azərbaycan Respublikasının Alternativ və Bərpa olunan Enerji Mənbələri üzrə Dövlət Agentliyi” publik hüquqi şəxsi yaradılıb.

“Azərbaycan Respublikasında kommunal xidmətlərin (elektrik və istilik enerjisi, su və qaz) inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə tam şaxələndirilmiş və ekoloji baxımdan təmiz elektrik enerjisi istehsalının təmin edilməsi strateji hədəf olaraq müəyyənləşdirilmişdir. Bu sənəddə 2020-ci ilədək strateji baxış, 2025-ci ilədək uzunmüddətli baxış və 2025-ci ildən sonrakı dövr üzrə hədəf baxışı əhatə olunur. Yol xəritəsinə əsasən, 2020-ci il üzrə külək enerjisi üzrə 350 MVt, günəş enerjisi üzrə 50 MVt və bioenerji üzrə 20 MVt olmaqla bərpa olunan enerji mənbələri üzrə 420 MVt yeni enerji istehsalı güclərinin istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Bərpa olunan enerji mənbələri haqqında qanun layihə formasında bir neçə ildir ki, müzakirə olunmaqdadır. Bu sahədə geniş əhatəli, vahid, şəffaf Qanunun və müvafiq normativ aktların qəbul edilməsinə ehtiyac vardır. 2004-cü ildə qəbul edilmiş “Azərbaycan Respublikasında alternativ və

bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəyə dair Dövlət Proqramında” qarşıya qoyulan vəzifələrin əksəriyyəti yerinə yetirilmişdir və Kommunal xidmətlərin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsində göstərilən inkişaf mərhələlərinin həyata keçirilməsi geniş fəaliyyət planı tələb edir.

Bərpa olunan enerji mənbələri üçün kifayət qədər maliyyə imkanlarının və maliyyə məhsullarının olmaması da inkişafa mane olur. Bu bəzi hallarda maliyyələşmənin mümkünlüyü və tələb etdiyi xərclər, əlverişli maliyyə alətlərindən (məsələn, uzunmüddətli borc, strukturlaşdırılmış maliyyə vasitələri, o cümlədən aktivlərin toplanması və fond bazarlarında qiymətləndirilməsi) istifadənin çətin olması, institusional biliklərin olmaması (məsələn, layihənin maliyyələşdirilməsində), risklərin azaldılması üçün təsirli alətlərin (zəmanətlər, valyutanın qorunması alətləri və ya likvid ehtiyatın yaradılması vasitələri kimi) istifadə imkanlarının yetərli və qiymətlərinə görə sərfəli olmaması ilə bağlı məsələlərdir.

Azərbaycanda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada investisiya təşviqi sənədini almış hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar tərəfindən texnikanın, texnoloji avadanlıqların və qurğuların idxalı investisiya təşviqi sənədinin alındığı tarixdən 7 il müddətinə gömrük rüsumundan və ƏDV-dən, əldə etdiyi gəlirin 50 faizi gəlir vergisindən, əldə etdiyi mənfəətin 50 faizi vergidən, əmlak vergisini və torpaq vergisini ödəməkdən azad olurlar. Lakin kapital və qiymətli kağızlar bazarında vəziyyət o qədər də qənaətbəxş deyildir. Bərpa olunan enerji layihələrinin qiymətli kağızlarla və kreditlə maliyyələşmə imkanları bankların yüksək tələbləri qarşısında olduqca aşağıdır.

Normativ-hüquqi tənzimləmə aktlarının qeyri-qənaətbəxş işlənilib hazırlanması, fəaliyyətlərin davamsız olması, düzgün olmayan və ya yarımçıq təşviqlər, əlverişsiz və ya ziddiyyətli tədbirlər, natamam müqavilələr (məsələn, enerji satınalma müqavilələri, güzəştli qoşulma tarifləri və ya şəxsi istehlak) və şəffaflığın olmaması daxildir. Ölkədə elektrik enerjisi tarifləri AR NK-nin 2005-ci il, 30 dekabr tarixli, 247 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət tənzimlənməsi tətbiq olunan tariflərin (qiymətlərin) formalaşması və tətbiqi üzərində dövlət nəzarətinin təmin edilməsi Qaydaları”na əsasən tənzimlənir. Bu qaydalar nəinki elektrik tariflərini, eləcə də su, qaz, mərkəzləşdirilmiş istilik təchizatı kimi digər kommunal xidmət, şəhərdaxili sərnişin daşımaları və digər sahələrdəki tarifləri müəyyən edir. Beləliklə, hər bir sahənin xüsusiyyətini nəzərə almağa imkan vermir. Ona görə də elektrik tariflərinin müəyyən edilməsində xüsusi metodologiyanın tətbiq edilməsi məqsədəuyğun olardı. Hazırda tətbiq olunan tariflər layihələrin rentabelliğini və investörlərin maraqlarını azaldır. Belə ki, topdansatış elektrik tarifləri gecələr 2,8 qəp. (1,65 ABŞ senti), gündüzlər 5,8 qəp. (3,4 ABŞ senti) təşkil edir. Bərpa olunan enerji üçün 5,0 qəp. (2,94 ABŞ senti)-5,7 qəp. (3,35 ABŞ senti) aralığında dəyişən tariflər tətbiq olunur. Buna görə də tariflərin effektiv şəkildə müəyyən edilməsi vacibdir. İnvestörlərin və layihə şirkətlərinin dəstək proqramları və ya qaydalarına anlaşılmaz

şəkildə daha az inam bəsləməsi bərpa olunan enerjidən istifadənin genişləndirilməsinə əhəmiyyətli dərəcədə mane olur.

Ziddiyyətli qiyməttənzimləyici strukturlar bazarda bərpa olunan enerji mənbələri üçün əlverişsiz şəraitin yaranmasına, bərpa olunan enerji məhsullarının nizamsız qiymətləndirilməsinə, informasiyanın adekvat olmamasına, bazarın imkanlarının təhrif edilməsinə, mineral yanacağa subsidiyaların verilməsinə, sosial və ətraf mühitə təsirlərin xərclərə daxil edilməməsinə səbəb olur. Xərclərə tam uyğun olmayan enerji tarifləri, eləcə də mineral yanacaq subsidiyaları bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin genişlənməsinə mane olur. Mineral yanacağın aşağı qiymətləri bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə imkanlarının artırılmasını, xüsusilə bərpa olunan enerjiyə əsaslanan isitmə və soyutma və nəqliyyat sektorunun inkişaf sürətini ləngidə bilər. Mövcud olan ticarət maneələri, məsələn, idxal rüsumları da həmçinin bərpa olunan enerji məhsullarının idxalını daha məsrəfli edir.

Digər bir problem enerji şəbəkəsinə qoşulma sahəsində müvafiq Qanunun və normativ aktların olmaması ilə bağlıdır. Bunun nəticəsində dəyişən bərpa olunan enerji mənbələrinin enerji sistemində inteqrasiya problemləri, qoşulma tariflərinin baha başa gəlməsi, texniki standartların tənzimlənməsi ilə əlaqədar çətinliklər meydana çıxır. Bu isə güzəştli qoşulma tariflərinin tətbiq edilməsini zəruri edir.

Ölkədə enerji satılma (alqı-satqı) müqavilələrinin hazırlanmasında NK-nin 18 sayılı, 2 fevral 2005-ci il tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Elektrik enerjisindən istifadə qaydaları”na və fərmandakı 5 sayılı Əlavəyə (“Müstəqil enerji istehsalçıları ilə dövlət elektroenergetika müəssisəsi (enerji təchizatçı müəssisəsi) arasında elektrik enerjisinin alqı-satqısına dair Model Müqavilə”) istinad edilir. Lakin bu model yenidən işlənərək beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmalı və bununla da bərpa olunan enerji sahəsində həm investorlar, həm də istehlakçılar üçün effektiv olan alqı-satqı müqavilələrinin bağlanmasını təmin etməlidir.

İnstitusional və inzibati maneələr bərpa olunan enerji mənbələri ilə məşğul olan təşkilat və orqanların olmaması; aydın şəkildə müəyyən edilmiş məsuliyyətlərin olmaması; çətin (mürəkkəb) lisenziyalaşdırma qaydaları; torpağın alınması və icazə ilə bağlı çətinlik; qeyri-dəqiq planlaşdırma qaydaları; və mürəkkəb, ləng, uzun və ya qeyri-şəffaf icazə prosesləri ilə əlaqədardır. İcazələrin verilməsi ilə bağlı “Vahid pəncərə” mexanizmi qoşulma gücü yalnız 150 kVt-dan az olan elektrik enerjisi istehlakçılarında tətbiq olunsada, elektrik enerjisi istehsalçılarına şamil edilmir. Buna görə də lisenziyalaşdırma prosesi riskləri yüksəldir, investorların bərpa olunan enerji sahəsinə marağını azaldır. Bu sahədə normativ-hüquqi aktların təkmilləşdirilməsi icazə proseslərin çətinliyini və qeyri-şəffaflığını aradan qaldırmağa imkan verəcəkdir.

1	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş işlər, istifadə olunmuş üsul və yanaşmalar
	Müqayisəli təhlil və qruplaşdırma üsulu.
2	Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (faizlə qiymətləndirməli)
	90-95%)
3	Hesabat dövründə alınmış elmi nəticələr (onların yenilik dərəcəsi, elmi və təcrübi əhəmiyyəti, nəticələrin istifadəsi və tətbiqi mümkün olan sahələr aydın şəkildə göstərilməlidir)
	<i>(burada doldurmalı)</i> Azərbaycanda ekoloji-iqtisadi və sosial-hüquqi amilləri nəzərə almaqla bərpa olunun enerji mənbələrindən istifadə sahəsində qanunvericiliyin müasir vəziyyəti təhlil edilmiş və təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər irəli sürülmüşdür.
4	Layihə üzrə elmi nəşrlər (elmi jurnallarda məqalələr, monoqrafiyalar, icmallar, konfrans materiallarında məqalələr, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməklə, uyğun məlumat - jurnalın adı, nömrəsi, cildi, səhifələri, nəşriyyat, indeksi, İmpact Factor, həmmüəlliflər və s. bunun kimi məlumatlar - ciddi şəkildə dəqiq olaraq göstərilməlidir) <i>(sürətlərini kağız üzərində və CD şəklində əlavə etməli!)</i>
	<i>(burada doldurmalı)</i> . i.e.d., prof. Sultanova R., i.f.d. Əyyubov M., i.f.d. Əhmədov N. Azərbaycanda bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi məsələləri. AMEA İqtisadiyyat İnstitutunun Elmi əsərlər jurnalı, 2019..
5	İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər
	<i>(burada doldurmalı)</i> -
6	Layihə üzrə ezamiyyətlər (ezamiyyə baş tutmuş təşkilatın adı, şəhər və ölkə, ezamiyyə tarixləri, həmçinin ezamiyyə vaxtı baş tutmuş müzakirələr, görüşlər, seminarlarda çıxışlar və s. dəqiq göstərilməlidir)
	<i>(burada doldurmalı)</i> -
7	Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak (əgər varsa)
	<i>(burada doldurmalı)</i> -
8	Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak
	<i>(burada doldurmalı)</i> ifd, dos.Nəsimi Əhmədov 31 oktyabr 2019-cu ildə ADA Universitetində BP-nin Rusiya və MDB ölkələri üzrə nümayəndəsi Vladimir Drebensovun “Qlobal perspektivlər üzrə mühazirələr seriyası”ndan olan “Dünyanın enerji perspektivləri” mövzusunda mühazirəsində iştirak

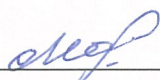
	etmişdir. -
9	Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s. çıxışlar) (məlumat tam şəkildə göstərməlidir: a) məruzənin növü: plenar, dəvətli, şifahi və ya divar məruzəsi; b) tədbirin kateqoriyası: ölkədaxili, regional, beynəlxalq) (burada doldurmalı) -
10	Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar, komplektləşdirmə məmulatları (burada doldurmalı) -
11	Yerli həmkarlarla əlaqələr (burada doldurmalı) -
12	Xarici həmkarlarla əlaqələr (burada doldurmalı) -
13	Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı (əgər varsa) (burada doldurmalı)
14	Sərgilərdə iştirak (əgər baş tutubsa) (burada doldurmalı) -
15	Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (əgər baş tutubsa) (burada doldurmalı) -
16	Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. (məlumatı tam şəkildə göstərməlidir) (burada doldurmalı) -

SİFARIŞÇI:

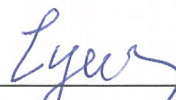
İCRAÇI:

Elmin İnkişafı Fondu
Baş məsləhətçi
Quliyeva Mülayim Sahib qızı

Layihə rəhbəri
Sultanova Rəna Polad qızı

(imza)

" 08" may 2020_-ci il

(imza)

" 08" may 2020_-ci il